

Ewe Kapasen nessen rebwe sinei

Ewe nenien tumunu ewe neni ren pekiin unumach safei Washington Environmental Health Disparities (EHD) Map

Pworaus

Ekkewe neni sia nom ia, angang, me urumot ia ra atai ach pochokun — usun chok ach nenien urumot. Ekkena mettoch ra ririfengen me ra ririfengen. Pollution, monien manau, me pwan ekkoch osukosuken aramas rese pwisin fis. Ra ririfengen me ekkewe feiangau mi sopwosopwolo ren lifilifil aramas, lifilifil aramas, me pwal ekkoch forfor ese pwung pwe epwe atai pochokkulen aramas.

Ewe aewin kokkot ren ewe map ren ekkewe osukosuken pekin safei non neni Environmental Health Disparities (EHD, Sokofesenin Pochokunen Environment) ina an epwe affata ekkewe neni mei kon feiangaw ren ekkewe feiangawen pekin safei non neni. Ewe pisekin angang a ranking ekkei feiangau ren census tract, a menlapei ekkewe sopw mi kon osukosuk ren ekkewe feiangawen fitikoko. A pwan affata ekkewe napanapen tumunun pekin safei ren census tract — a awora porous mei anongonong won ekkewe pisekin pwarata ngeni ekkewe aramas, ekkewe chon fori annuk, ekkewe souemwenin muun, me pwan ekkoch.

Ekkewe osukosuk ra sokko seni ekkewe mecheresin. Ir ekkewe kinikinin data mi tongeni apachanong non ewe map pwe epwe awora pwan ekkoch porous me aninis ren kuna. Rese aninis ngeni ew skor ren feiangawen pekin safei non neni.

Ei taropwe mei awora awewen overlay me pwata mei auchea repwe pachenong non ewe map EHD. Poraus usun ifa usun omw kopwe aea ekkewe pisekin angang me ekkewe nenien data mei kawor won [Owatten: Ifa usun me ekkewe nenien angei poraus](#) (non fosun Merika)

Ekkewe nenien fiti sepenin

Ekkewe sepin ra kan efisi watteen ngingi me limengauen asapwal, kapachelong ekkewe ppwul seni ewe fuel lon ekkewe sepin. Ekkei ra tongeni atai inisin aramas mi nomw unukun. Semirit, chinnap, aramas rese kon watte ar tufichin moni, me emon me emon aramas mi angang non ika arap ngeni ekkewe nenien mwottun sepin, mei kan wor ar osukosuken pekin safei.

Ekkewe Kinikinin Telinimw

Ekkewe kinikinin telinimw ra forata ifa usun ekkewe muun fonu ra fori ar finata usun angang, moni tonong, me pisekin angang. Ekkei finata mei tongeni atai met sokkun pisekin angang me ekkewe mettochun non neni ekkewe aramas ra kuna. Ekkoch sopw mei tongeni mefi ekkei feiangau nap seni ekkoch, pachenong ekkewe sopw mei kukkun aramas non uruwo, aramas mei wor ar moni tonong, me ekkewe mei nomw unukun ekkewe kinikinin city limit.

Ekkewe nenien alimelim

Ekkewe nenien nimenimoch mei tongeni kukkun, usun ach sipwe awenewena ew leak seni ew tank fan fonu, ika watte me weires, mi lamot ngeni ekkewe minen alillis mi murinno seni meinisin. Map-ini ekkei neni mi auchea pun ewe konun konik epwe tongeni atai ewe fonu, konik, me asepan non ekkewe neni me ecosystems mi kan ngeni. Aramas mei tongeni epwe kon watte ar feiangaw mei pachenong ekkewe aramas mei nomw non uruwo, semirit, chinnap, aramas mei wor ar moni tonong. pisekin aninis, me ekkewe ra nomw ika angang arap ngeni ekkei neni.

Ekkewe Kinikinin Kaun

Ekkewe kinikinin county ra pwarata ia an ew me ew county nemenem ia a poputa me muchuno ia. Ekkewe kinikinin einang ina ew overlay mi sokono me rese fiti ekkewe kinikinin county. Mappingin kinikinin ekkewe county mei auchea pun ekkewe county ra anisi ar repwe finata ifa usun an epwe kawor angangen tumunun aramas, ifa usun an epwe wor fonu, me ifa usun an epwe wor kinikinin pisek. Ekkei finata mei tongeni atai manawen aramas iteiten ran me ekkewe angang mei kawor ngenir. Ewe efeiengaw mei tongeni watte ngeni ekkewe aramas mei kukkun ar nomw non uruwo, semirit, chinnap, aramas mei wor ar moni tonong, me ekkewe mei nomw unukun ekkewe kinikinin county.

Ekkewe chon alimelim

Ekkewe minen limelim ra lamot ar repwe map ngeni pokiten ekkoch minen limelim ra tongeni atowu ekkewe mettoch mi efeiengaw ngeni ewe asapwal, ewe fonu, me ewe konik fan fonu. Lupwen a fis ena, ekkewe leeni mi kan ngeniir ra tongeni feiengaw. Aramas mei kon nomw non feiengaw mei pachenong ekkewe aramas mei nomw non uruwo, semirit, chinnap, aramas mei wor ar moni tonong, me ekkewe mei nomw ika angang mei kan ngeni ekkei neni.

Ekkewe pisekin angang-Ewe chon awora moni

Mappingin ekkewe nenien angang ren meinis in ekkewe kompanien utility mei nom fan nemenien ekkewe chon awora moni a anisi ekkewe utility ar repwe kuna menni ekkewe neni mei fokkun feiengaw ra angang ngeni. Ei poraus a anisi wiser kewe fan ewe annukun siwinin pochokunen nimenimoch Clean Energy Transformation Act (CETA, Annuk ren Siwin ngeni pochokunen nimenimoch) non 2019, minne a mumuta ngeni ekkewe nenien angang ar repwe mwokut ngeni pochokunen nimenimoch non napanap epwe efeiochu nour kewe chon kamo. Aramas mei tongeni epwe kon watte ar osukosuk ren ekkewe finata ren utility mei pachenong ekkewe aramas mei kukkun ar nomw non uruwo me ekkewe aramas mei kukkun ar moni tonong.

Ren pwan ekkoch poraus usun wisen ewe Kinikinin Safei non CETA, kopwe churi ewe pekin CETA: <https://doh.wa.gov/data-statistical-reports/washington-tracking-network-wtn/climate-projections/clean-energy-transformation-act> (non fosun Merika)

Ekkewe pisekin angang-Ekkewe aramas

Ekkewe nenien angang fan iten meinis in ekkewe kompanien angangen safeien aramas meinis in a anisi ekkewe nenien angang ar repwe kuna menni ekkewe neni mei fokkun feiengaw ra angang ngeni me anisi ar angang ar repwe apwonueta ekkewe annukun 2019 ren siwinin safei mei nimenimoch Clean Energy Transformation Act (CETA). Ekkewe finata usun kokkotun energy, pisekin angang, me pisekin angang mei tongeni atai chommong aramas, akkaewin ekkewe sopw mei kukkun non uruwo me ekkewe aramas mei wor ar moni tonong.

Ren pwan ekkoch poraus usun wisen ewe Kinikinin Safei non CETA, kopwe churi ewe pekin CETA: <https://doh.wa.gov/data-statistical-reports/washington-tracking-network-wtn/climate-projections/clean-energy-transformation-act> (non fosun Merika)

Ekkewe Fonuen Orchard me lom

Ekkoch safeien man mi nom non ekkewe nenien atake me nom — usun lead-arsenate — ra tongeni nom non ewe puun non fansoun nangatam. Aramas mi nom, angang, ika sukun won ika arap ngeni ekkei nenien orchard mi nomw me nomw mei tongeni repwe chuen nomw non ei semwen. Ekkewe mei kon feiengaw mei tongeni pachenong ekkewe aramas mei kukkun ar nomw non uruwo, semirit, chinnap, aramas mei wor ar moni tonong, me aramas mei nomw unukun ekkei neni.

Environmental Health Disparities (EHD) Map *Ekkesiwinin kapasen awewe*

Ekkewe nenien Waste mi efeiengaw

Ekkewe pisek mi efeiengaw ra tongeni feito seni chommong sokkun angang me ra tongeni ew konik, pochokun, gas, ika sludge. Map-ini ekkei neni mi auchea pun ekkewe pisek mi efeiengaw ra tongeni atai ewe asepan, fonu, me konik non ekkewe neni me ekkewe nenien manau mi kan ngenir. Aramas mei tongeni epwe kon watte ar feiengaw mei pachenong ekkewe aramas mei nomw non uruwo mei kukkun, semirit, chinnap, aramas mei kukkun ar moni tonong, aramas mei wor ar semwen mei nomw, me ekkewe mei nomw ika angang mei kan ngeni ekkei neni.

Ekkewe uruwo mi fis

Redlining a forata ikewe moni me pisek ra nom ia — me ikewe rese nom ie — ren chommong ier. Ekkei finata ra fori ekkewe feiengawen neni me pekin safei mi fis fansoun nangatam mi chuen mefi ikenai, akkaewin ren ekkewe aramas mi kukkun ar pisek me aramas rese kon watte ar moni tonong.

Ekkei map mi kawor fan iten Spokane, Seattle, me Tacoma, ir chok ekkewe teninimw non Washington ikewe Home Owners Loan Corporation (HOLC) a fori ekkewe map mi redlining.

Ekkewe Fos Ra Kapas Non Imw

Ei overlay a pwarata ia ekkewe aramasen Washington mi sokono ar kewe uruwo me fos ra nom ia leii poraus epwe tongeni anisi ekkewe sukun me pwan ekkoch mwicheich ar repwe awora affou, awewe, me pwan ekkoch fos aninis ikewe a kon namot ngeni. Aramas mei fakkun feiengaw mei pachenong ekkewe imw mei wor chommong fos, ekkewe faminien chon tou me chon tou seni fonuer, ekkewe mwichen Tribal, me chon sukun mei anongonong won ekkewe angangen angei fos pwe repwe unusen fiti sukun me manawen aramas.

Ekkewe Kinikinin Annuk

Ekkewe kinikinin annuk ra finata io epwe wisen tupuni ew me ew kinikin non ewe mwichen sou-annuk non ewe state me ra nemeni ifa usun ekkewe annuk, pisekin aninis, me angang ra kinikinfesen. Pokiten ekkewe boundary mei tongeni sokono seni ew neni ngeni ew neni, mei tongeni atai ekkewe mettoch mei auchea ngeni aramas me ifa usun ar repwe apwonueta an aramas kewe osupwang. Ekkewe mi kon feiengaw ra kapachelong ekkewe sopw mi kisikis me lom, aramas mi kisikis ar moni tolong, me emon mi nonnom unukkun ekkewe kinikinin ewe district ikewe ie ekkewe chon pwarata ra tongeni siwin seni ew pekin ewe line ngeni ewe pwan ew.

Ekkewe nenien tumun semirit mei wor neur license

Ach sipwe tongeni angei tumunun semirit mi safe, me nukunukoch a anisi fefeitan famini, fefeitan semirit, me ekkewe neni mi nukuchar. Ekkewe nenien tumun semirit mei tongeni fokkun sokono seni ew neni ngeni pwan ew, minne epwe tongeni weires ngeni ekkoch famini ar repwe kuna ewe tumun ra osupwang ren. Ekkewe ra kon feiengaw ra kapachelong ekkewe kukkun semirit, ekkewe sam me in mi angang me ekkewe chon tumunu semirit, ekkewe famini rese kon watte ar moni tonong, me ekkewe sopw mi kuna osukosuken tumunun semirit.

Ekkewe Imwen Tumun mi Nap

Ekkei neni ra awora tumunun safei mei auchea me aninis non manawen aramas iteiten ran ngeni aramas mei osupwangen aninis iteitan. Ewe tufichin angei tumun mei murino mei tongeni sokono anongonong won ia emon a nomw ia, mei tongeni atai an pochokun me kinamwe. Aramas mei fakkun feiengaw mei pachenong ekkewe chinnap, aramas mei wor terir, ekkewe chon tumun, me ekkewe famini mei kutta ekkewe nenien tumun mei fis non fansoun nangatam ren aramas kewe.

Environmental Health Disparities (EHD) Map *Ekkewinin kapasen awewe*

Tumun non nenien nomw non fansoun nangatam

Ekkei neni ra awora aninis mei auchea ngeni aramas mei osupwang ren aninis ren angangen ran me ran, tumunun safei, ika angangen aninis mei sokono. Ewe tufichin angei ekkei sokkun tumun mei tongeni sokono anongonong won ewe neni, mei atai ekkewe tufich mei kawor ngeni chon nomw me ar kewe famini. Aramas mei fakkun feiengaw mei pachenong ekkewe chinnap, aramas mei wor terir, ekkewe chon tumun, me ekkewe famini mei kutta ekkewe nenien tumun mei fis non fansoun nangatam ren aramaser kewe.

Ewe Pekin Ozone Iteiten Ier

Ewe ozone mi watte epwe tongeni ngauolo ewe asapwal me epwe efisata osukosuken ngasangas me letip. Aramas mei kon watte ar feiengaw mei pachenong semirit, chinnap, aramas mei wor ar asthma ika ekkocho semwen non inisir, chon angang non nenien tou, me ekkewe neni mei wor ar moni tonong mei tongeni epwe wor ar tufichin tumunu pwe resapw toriir.

PM2.5 Ewe ukukun chochon non ew ier

Ika emén a nóm ren ekkena kúkkúnún chénúpupu fansoun langattam, epwe tongeni efeiengawa péchékkúlen letipach me chénúpupu me epwe tongeni efisi semmwen mi chou. Aramas mei kon watte ar feiengaw mei pachenong semirit, chinnap, aramas mei wor ar semwen ren asthma ika ekkocho osukosuken ngasangas, chon angang non nenien angang, me ekkewe neni mei wor ar moni tonong mei tongeni epwe wor ar tufichin aukuuku ar osukosuk.

PM2.5 Ewe ukukun chochon non ew ier

Ika epwe mwochomwoch an epwe watteta ewe limengauen inisin aramas, epwe tongeni efisata osukosuken ngasangas, epwe alapalo ekkewe semmwen mi chou, me epwe tongeni efisata chommong aramas mi feilo ngeni pioing. Aramas mei fakkun feiengaw mei pachenong semirit, chinnap, aramas mei wor ar semwenin asthma ika semwenin netip me ngun, chon angang non nenien tou, me ekkewe neni mei wor ar moni tonong.

Ekkewe aanen taraku

Ekkewe train ra aea ekkewe aanen taraku ra tongeni fori ngingi, fitikoko, me ataieno asepan, me fetanin taraku mei tongeni atai tumunun aramas me ifa usun ar aea fonu non ekkewe neni mei kan ngenir. Aramas mei fakkun feiengaw mei pachenong ekkewe aramas mei kukkun ar nomw non uruwo, semirit, chinnap, aramas mei wor ar moni tonong, me emon me emon mei nomw ika angang arap ngeni ekkewe nenien railroads mei watte.

Ekkewe nenien moni tonong

Ekkewe konik seni ekkewe nenien superfund ra tongeni atai ewe fonu, konik, me asepan ren chommong ier. Ewe angangen nimenimoch a fis ren ewe prokramen Superfund seni ewe federal, nge aramas mei nomw unukun mei chuen tongeni kuna feiengawen neni me pekin safei. Ekkewe ra kon feiengaw ra kapachelong ekkewe aramas mei nomw non uruwo, semirit, chinnap, aramas mei wor ar moni tonong, me aramas mei nomw unukun ekkei neni.

Ewe nenien atake non Tacoma

Ika aramas ra nomw non fansoun nangatam ren arsenic, lead me pwan ekkoch pisekin angang mei chou, mei tongeni efeiengawa pekin safei, akkaewin ngeni ekkewe ra nomw, angang, ika nomw non ekkewe neni mei efeiengaw. Ekkewe ra kon feiengaw, ir semirit, ekkewe chinnap, ekkewe aramas mei nomw non uruwo, aramas mei wor ar moni tonong, me emon me emon mei tongeni tori ewe fonu mei nimengaw.

Ren pwan ekkoch map mi riri ngeni ewe Telinimwen Tacoma, kopwe churi ewe nenien Tacoma Maps Portal: [TacomaMaps](#) (non fosun Merika).

Imwen chon Angang non Fansoun Mwochomwoch

Ewe napanapen imw mei tongeni nomw non fansoun mwochomwoch mei tongeni atai pekin safei, tumun, me fefeitane ekkewe chon angang mei nomw ikewe — fan chommong aramas mei nomw non angangen fansoun ika angangen atake. Ach sipwe tongeni angei imw mi nimenimoch, safe, me nukunukoch epwe tongeni sokono chommong, minne epwe tongeni anapano feiengaw ngeni ekkoch mwich. Ekkewe ra kon feiengaw ra kapachelong ekkewe chon angang mi feito seni fonu towaw me ekkewe chon angang non fansoun, ekkewe aramas mei kukkun ar nomw non uruwo, ekkewe aramas mei wor ar moni tonong, me ekkewe famini mei chok anongonong won imw mei chok nomw non fansoun angang.

Ena pekiin aninis taraku Ameen ekurang

Ach sipwe nom fan ngingi mi pochokkul ren fansoun langattam epwe tongeni atai ach annut, osukosuk, kaeo, me unusen inisum. Ekkewe sopw mi kan ngeni ekkewe al watte, ekkewe aanen train, are ekkewe aanen sepenin ra kan kuna ewe watten ngingi. Ekkewe ra kon feiengaw ra kapachelong ekkewe aramas mi kisikis aramaser me lom, semirit, chinnap, aramas rese kon lien wor ar moni tolong, me emon me emon mi nonnom are angang arap ngeni ekkewe al mi uren aramas.

Ekkewe Taropwen Census ren ekkewe einang

Mappingin ekkewe taropwen census ren ekkewe einang mei auchea pokiten ekkewe fonuen ekkewe einang mei pachenong non ewe wewen 'overburdened community' non ewe Healthy Environment for All (Neni mi murino ngeni Meinsin) me Climate Commitment Acts (CCA, Tumunu ewe annukun Climate). Sia mochen pwe ekkei neni repwe ffat ngeni ekkewe agency mei wisen awesi ekkewe sokofesenin non neni me pekin safei ren ar repwe wisen emwen ngeni moni tonong ngeni ekkei neni. Ei overlay a pachenong ekkewe taropwen census mei wor ekkoch fonuen ekkewe einang, fonuen ekkewe einang rese nomw nukun ewe fonu, ika fonu mei wor osukosuk ren.

Ekkewe angangen Tumunun pekin Safei

Ekkewe mwichen einang ra tongeni kuna osukosuk mi sokono non ar repwe angei tumunun pekin safei, me ar sinei ia ekkewe neni ra nomw ia a anisi ar repwe pwarata met sokkun pisekin aninis mei kawor pwe epwe anisi tumunun pekin safei. Ewe tufichin angei tumun mei anongonong won uruwo mei tongeni sokono seni ew neni ngeni ew neni, mei tongeni epwe atai ekkewe feiochun pekin safei ren aramas mei anongonong won ekkei angang. Ekkewe ra kon feiengaw ir chon Tribal, ekkewe chinnap, semirit, me aramas mei nomw non ekkewe fonuen towaw ika ekkewe neni ese kon watte ar angang.

Ekkewe Kinikinin Fonuen Ekkewe Einang

Ei osukosuk a kapachelong:

- Ekkewe chon fiti: Ekkewe fonu mi mumuta pwe ir fonuen ekkewe einang me ren ewe U.S. Bureau of Indian Affairs (Kinikinin ewe annuk mi tumunu ekkewe chon Merika).
- Ekkewe fonu mi osukosuk: Ekkewe neni mei ekieki pwe ew kinikinin ew reservation nge ikewe ie mei wor anini won ewe fonu.
- Ekkewe fonuen einang rese mumuta: Ekkewe fonu mei nomw nukun ekkewe kinikinin reservation ekkewe einang ra fen kamo ika mei nomw non trust ren ekkewe einang repwe aea, anongonong won ekkewe pisekin parcel non ewe county.

Mappingin ekkei fonu mei auchea pun nemenemen ekkewe einang me ar tufichin angei pisek mei anongonong won nonomun fonu me nemenem. Ach sinei ia ekkei kinikin ra nom ia a anisi ach sipwe anisi kokkot mi pung, tumunun neni, me angang fengen non sufon ren ekkewe Muun Einang. Aramas mei fakkun feiengaw mei pachenong chon ewe mwichen Tribal, ekkewe muun Tribal, me ekkewe mei nomw ika angang unukun fonuen Tribal – akkaewin non ekkewe neni ikewe ie tumunun fonu ika tufichin angei pisek mei sokono seni ekkewe neni mei kan ngenir.

Ekkewe Kinikinin Water

Ew nenien konik ina ew nenien fonu ikewe ran me sno ra tonong non ew chok chanpupu, chanpupu, ika konik. Mappingin ekkewe nenien konik mei auchea pun mettoch usun napanapen konik, noter, tumunun nenien aramas, me kokkotun neni meinisin ra anongonong won ifa usun konik a fetan non ew neni. Pollution, fefeita, me siwinin angangen fonu non ew nenien konik mei tongeni atai ekkewe aramas me nenien konik mei nomw fan. Aramas mei fakkun feiengaw mei pachenong ekkewe imw mei anongonong won ekkewe aanen konik non nenier, ekkewe aramas mei kukkun ar nomw non uruwo, aramas mei kukkun ar moni tonong, ekkewe aramasen Tribal, me emon me emon mei nomw non ekkewe neni mei tongeni fis noter ika ataieno fonu.

Ren Soposopun Poraus

Ren omw kopwe sinei usun ewe angangen awenewen ngeni ewe EHD Map me ekkewe napanap mei fatafatoch, kose mochen kopwe nengeni ewe [EHD Map Report](#) (non fosun Merika).

Kori Kich

Ren omw kapas eis ika pwan ekkoch poraus, kopwe email ngeni EHDMap@doh.wa.gov.

DOH 334-604 February 2026 CS Chuukese

Ika ke mochen kopwe nounou ei taropwe non pwan ew sokkun nikinikin, kopwe kokori 1-800-525-0127. Ren kastomer mi pung seninger ika weires ar rongorong porous, kose mochen kori 711 (Washington Relay) ika emailini doh.information@doh.wa.gov.

Environmental Health Disparities (EHD) Map *Ekkesiwinin kapasen awewe*